Справа, звичайно, не в довжині на суб'єктивну мірку, а в сталій теорії і свідомім регулюванні процесу, на підставі реальних можливостів. А як-раз у цім місці поданий у книжці матеріял не дає потрібної відповіди і це не тільки хиба книжки, а й справи колективізації взагалі.

А проте робітникам колективізації треба робити своє діло і, не вдаючись у синдикалізм, твердо пам'ятати слова т. Леніна:

> „Такой задачей является развитие коллективного хозяйства в земледелии, как наиболее выгодного в смысле экономии труда и продуктов, за счет хозяйств единоличных, в целях перехода к социалистическому хозяйству“ (т. XV).

Нині ми з усієї сили намагаємося зміцнити нашу соціялістичну промисловість. Навіть в цей момент радянська влада має змогу виділити десятки мільйонів карбованців на допомогу селянському господарству, головно — колективному. Ми певні, що зі зростом наших можливостів ми будемо допомагати що далі — то більше. І не в тім сила, що т. Камінський не знає, які продукційні об'єднання селянства будуть за соціялізму (сучасні комуни, чи щось инше), а в тім, що сучасні колективи відограють свою ролю навіть в тому разі, коли на зміну їм прийдуть якісь инші (універсальні) форми колективів. Цього досить, щоб слідом за Леніним і Квірінгом сучасним колективам була дана відповідна допомога.

Г. Клунний

Адресная и справочная книга. Вся Украина и АМССР на 1926 год. Издание Украинского Красного Креста. О. 1926 г. Стр. 767. Тираж 1.000. Цена 8 руб.

Довідник розподіляється на п'ять частин: 1) загальна (календарна та конституція УСРР), 2) довідкова (переважно про податки), 3) юридична, 4) адреси, 5) додатки.

Доцільність вміщення всіх цих відділів в калондарі не викликає жадних заперечень, перші три зазначені частини цілком придатні до використання.

Навпаки, там, де, здавалося, спеціяльна агентура видавництва (див. „от редакции“) могла-б показати свою позитивну роботу, справа з адресами та з „додатками“ потребує негайного перероблення:

1) Хоча й складачі не зазначили, звідки взято відомості про площу та населення УСРР, все-ж таки, на нашу думку, тут використано „Адміністраційно-територіяльний поділ УСРР при трьохступневій системі врядування“. (Х. 1925 р., стор. 32 — 73). Про це слід було-б сказати і разом з тим виправити помилки, хоча їх багато і в зазначеній праці;

2) бажано, щоб все-ж таки всі округові міста „мали певну площу“ (стор. 381, 389, 418, 444, 446, 474);

3) приємно, що відомості часами подано аж до 1 лютого 1926 року (див. „від редакції“), але чому-ж тоді ще існують у нас „губерні“ (стор. 725, 728, 729, 730), „Юзовка“ (стор. 726), „Бердянська округа“ (стор. 731), а „Радянське село“ ще й досі ніби друкується в Київі (стор. 522); існують Смілянський та Чернігівський Технікуми соцекономічної освіти (стор. 734), місто Таганрог — в складі УСРР (стор. 725, 734);

4) бажання сказати про все не дало можливости дотримуватися плану, тому часами звернули увагу на дрібниці, напр., на дрібні підприємства окремих округ, а ні слова нема ні про фабрики, ні про заводи таких округових міст, як пр., Запоріжжя, Сталіно;

5) невідомо з яких мотивів всі педкурси УСРР (слід-би сказати „Педтехнікуми“) стали „Медкурсами“ стор. 731 — 733);

6) є тільки змагання українізуватися („броварський“ на стор. 708), але як далеко ще до книжки українською мовою;

7) рекламується „Госметр“, а про площу УСРР відомості маємо поки що в „верстах“.

Треба усунути надалі всі ці хиби, додати карту УСРР. Головне, зробити книжку дешевшою та змістовнішою.

Піщанин

Р. А. Н. „Тексты и разыскания по Кавказской филологии“, т. I, Ленінград, 1925, ст. III + 125.

Зміст цього видання Академії Наук СРСР такий: Н. Марр — „Вступна лекція в Лазаревському Переднєазійському Інституті; Н. Дондуа „Твореніе Мергула в латинському перекладі бельгійського орієнталіста“ й „Анахронізм у вирішенні питання

про взаємовідносини яфетичних мов Кавказу"; А. Ґенко — „З приводу роботи пр. Джавахишвили, що до грузинських палімпсестів з біблійськими текстами" й Н. Я. Марр — „Про кавказьку версію біблії грузинських палімпсестних фрагментів" та „З приводу руського слова „сало" в древнє-вірменському описові хазарської трапези VII в.". Остання стаття займає значну частину збірника — від 66 до 125 стор. й для нас найцікавіша.

Ця робота академика Марра має значіння для історії України, бо вона звертає увагу на звязок нашої історії з історією та етнографією Кавказу, потім робить спробу по-новому з'ясувати питання про походження хазар, нарешті виявляє дуже ранні стосунки Східнього Словянства з хазарами. Найбільше ця стаття Марра дає з останнього питання, констатуючи такі зносини наших предків з хазарами ще за ранньої доби VII в. Це акад. Марр доводить на підставі аналізи певного тексту албано-вірменського письменника VII в. — Мосія Каганкатаваці, який, між иншим, дає картину хазарської трапези VII в., що свідчить про вживання хазарами „сала". Дані, що їх приводить акад. Марр, дають підставу для упевнення в тому, що історія Східнього Словянства на північному Кавказі починається зовсім не з походу Святослава на ясів та касогів у X в., як це звичайно гадали, а значно раніше — на 3 — 4 сторіччя. Це підтримує міркування про те, що східне словянство мало звязки з Кавказом не випадкові й недовгі, а серйозні і на протязі декількох сторіч, що мусило відбитися на культурі й етнографії України дуже виразно. І тоді питання про українсько-яфетичні взаємнини є для нас одним з головних питань початкової історії України. Разом з тим тут має повстати потреба в ревізії звичайного у нас розвязання низки питань, наприклад що до історії розселення Східньо-Слов'янських племен,— про антів, про початок і походження державности у Східніх Словян взагалі й инших. З цього погляду дана стаття акад. Н. Я. Марра дає гарну притоку перевірити й переоцінити спірні положення нашої історичної науки. Думка Марра в цьому відношенні, розуміється, не стоїть зовсім окремо, а лише ствержує ґрунт деяких історичних міркувань, що в останні часи у нас постали.

Вол. Пархоменко

Werner Sombart „Die Ordnung des Wirtschaftslebens". Berlin 1925.

Навряд чи існує нині ще яке небудь сполучення слів, таке модне, популярне і привабливе, як „організація господарства". В часі війни і після війни „організація господарства" стала у цілому світі улюбленою темою усного і пресового обговорення. З „плоду утопійних вигадок" вона обернулася в пекуче практично-політичне питання. І не тільки для соціялістичної і комуністичної думки. „Організаторами" поробилися зовсім не утопійні уряди капіталістичних країн і чужі соціяльному ідеалізмові буржуа.

Організація господарства, що посіла таке визначне місце в житті, неминуче мусіла зацікавити і економічну літературу. І справді, основним лейтмотивом старої економічної літератури була конкуренція, а тепер її місце заступила „організація". Не будем говорити про ту питому вагу, яку мають питання організації господарства у кожній сучасній економічній роботі, скажемо тільки, що назви спеціяльних організаційно-господарських робіт у світовій економічній літературі треба числити тисячами.

А проте такої роботи, щоб розглядалася в організації господарства суцільно-систематично в цілім звязку її теоретичних проблем, в цілій розмаїтості її конкретних проявів, немає. Така робота під силу тільки вченому, що щасливо з'єднав багате знання економічних фактів з даром синтетичної систематики і інтуїцією теоретика.

Отже не випадкова річ, що така робота з'явилася з-під пера проф. Вернера Зомбарта. Вийшовши з історичної школи економістів, Зомбарт у всіх своїх творах намагався сполучити призбірчу роботу історика (в тогочасному вузькому розумінні змісту цієї наукової спеціяльности) з синтетико-систематизаційною думкою теоретика. Стараючись у перших своїх роботах спертися на теоретичні основи марксизму, Зомбарт в останніх своїх працях виступив яко супротивник марксизму. Досить назвати його „Сучасний капіталізм", що вийшов 1922 року в цілком переробленому вигляді (перше німецьке видання з'явилося 1902 року) і „Пролетарський соціялізм (марксизм)" (1924), що теж являє собою ґрунтовне перероблення, вбік від марксизму, його роботи „Соціялізм і соціяльний рух".

Теоретичний фундамент мінявся. Але цінність Зомбартових робіт завжди в незвичайній насиченості фактами, зведеними в систему синтезуючою думкою теоретика.